

แง่คิดจากสภาพกล้วยไม้ต้นหนึ่งซึ่งยืนอย่างโคดเคี้ยวอยู่ท่ามกลางธรรมชาติ

โดย

ระพี สาคริก

จากสภาพกล้วยไม้ต้นหนึ่งซึ่งสะท้อนให้เห็นถึงความจริงว่า ยืนอยู่ทนกิ่งไม้อย่างโคดเคี้ยวท่ามกลางบรรยากาศธรรมชาติในปัจจุบัน ใ้ทำให้ผู้เขียนมองเห็นถึงทิศทางของสังคมซึ่งมีเหตุและผลสัมพันธ์อยู่อย่างชัดเจนว่า กำลังเปลี่ยนแปลงไปสู่สภาพอย่างไรในที่สุด

หากนำเอาหลักธรรมซึ่งใช้ไว้อย่างชัดเจนว่า การเปลี่ยนแปลงของสิ่งทั้งหลายที่มีเหตุมีผลสัมพันธ์กันอยู่กับวิถีชีวิตมนุษย์ ย่อมมีเหตุอยู่ในรากฐานมนุษย์อีกทั้งมีผลถึงรากฐานมนุษย์อย่างสอดคล้องกันกับการหมุนเวียนของกระแสซึ่งเป็นธรรมจักร เราจึงน่าจะถือเป็นโอกาสนำมาอ่านถึงความจริงของชีวิตมนุษย์ได้จากสภาพการเปลี่ยนแปลงของสิ่งทั้งหลาย หากแต่ละคนไม่คิดอย่างเห็นแก่ตัวจนเกินเหตุและผล

ดังนั้น แม้เพียงภาพจากกล้วยไม้ต้นหนึ่งซึ่งควมมีการอยู่ร่วมกันระหว่างต้นที่มีขนาดต่าง ๆ อีกทั้งมีกระแสซึ่งเชื่อมโยงถึงซึ่งกันและกันอย่างเหมาะสม แต่กลับสะท้อนให้เห็นว่า ต้องตกอยู่ในสภาพที่ยืนอยู่อย่างโคดเคี้ยวโดยปราศจากต้นขาตรง ๆ ลงไปซึ่งมีโอกาสเติบโตขึ้นมาทดแทนในอนาคต จึงทำให้หยั่งรู้ได้ถึงวิถีชีวิตและสังคมมนุษย์ที่เป็นเหตุว่า จำต้องมีการเปลี่ยนแปลงไปสู่สภาพ เช่นเดียวกันกับกล้วยไม้ หรือใครอาจอ่านจากสภาพชีวิตอื่นใดอีก ย่อมมีโอกาสพบกับความจริงดังกล่าวแล้วได้ เช่นกัน

เมื่อหวนกลับไปมองสู่อดีตจะพบว่า ในช่วงระหว่างฤดูร้อนของแต่ละปี ผมมักชอบออกจากเมืองไปใช้ชีวิตนอกกลางดินกินกลางทรายอยู่ในป่าเป็นประจำ ทั้งนี้และทั้งนั้น เนื่องจากตัวเองมีธรรมชาติความรู้สึกที่เห็นว่า ป่ามีบรรยากาศซึ่งตรงข้ามกันกับสภาพแวดล้อมภายในเมืองอันเต็มไปด้วยอิทธิพลจากรูปวัตถุและสิ่งประดิษฐ์ ประกอบกับชีวิตตัวเองก็ยังคงต้องสัมผัสอยู่กับมันจึงจำเป็นต้องยอมรับความจริงอย่างหลีกเลี่ยงไม่พ้น

แต่ในอีกด้านหนึ่ง ถ้าปล่อยตัวและใจให้ตกอยู่ในสภาพดังกล่าวเพียงด้านเดียว ก็น่าจะทำให้ความคิดห่างจากการหยั่งรู้ได้ถึงความจริงยิ่งขึ้นเรื่อย ๆ ประกอบกับว่าในช่วงฤดูร้อนจะมีกล้วยไม้ป่านานาชนิดออกดอกบานสะพรั่งอยู่ทั่ว ๆ ไปไม่ว่าบนคาบไผ่หรือที่พื้นดิน อันถือเป็นหนึ่งในภาพธรรมชาติซึ่งน่ารักและประทับใจที่สุด

ในช่วงฤดูร้อนเมื่อไม่นานมานี้ ผมก็เข้าไปใช้ชีวิตในป่าเช่นครั้งก่อน ๆ แต่อาจจะห่างช่วงห่างกับครั้งที่ย้อนหลังไปอีกร่วม 6 ปีเห็นจะได้ คงเป็นเพราะเกิดความรู้สึกว่า การเปลี่ยนแปลงที่มีเหตุมีผลสืบเนื่องมาจากอิทธิพลรูปวัตถุมันรุนแรงยิ่งขึ้น จนทำให้สิ่งซึ่งคนเคยพบเคยเห็นและคาดหวังไว้วันได้แก่ภาพที่สวยงามของกล้วยไม้ในบรรยากาศธรรมชาติ บางตาไปมากจนแทบไม่หลงเหลืออะไรไว้ให้ชื่นชมใดอีก

ท่ามกลางสภาพและบรรยากาศที่เข้าไปสัมผัสในครั้งนี้ มีสิ่งหนึ่งซึ่งทันทีที่ได้พบก็บังเกิดความตื่นเต้น และโดยสัญชาตญาณอันเป็นธรรมชาติของคนรักงานถ่ายภาพด้วย ก็ทำให้ยกกล้องถ่ายรูปขึ้นมาถ่ายภาพไว้อย่างตั้งใจจริง ๆ และภาพนั้นก็คือกล้วยไม้ต้นหนึ่งซึ่งกำลังยื่นออกดอกชูช่อสวยงามอยู่บนหลังกิ่งหนึ่งของต้นไม้ใหญ่ที่อยู่ไม่ห่างจากทางเดินออกไปมากนัก

และภาพนี้ก็สามารถมองเห็นได้ชัดเจน เนื่องจากเป็นช่วงฤดูซึ่งโดยทั่ว ๆ ไป ต้นไม้ในป่ามักทิ้งใบจนโกร๋นอันเป็นไปตามวัฏจักรที่อยู่บนพื้นฐานธรรมชาติ คงปล่อยให้กล้วยไม้ซึ่งคอกมีสีเขียวสดอยู่แล้วได้มีโอกาสกระทบกับแสงแดด ชับความงดงามให้แก่ดูเด่นสะดุดตายิ่งขึ้น ซึ่งแน่นอนที่สุดย่อมมีผลยั่วยู่ให้ผู้ที่มีความสนใจถ่ายภาพอยู่ในจิตวิญญาณ เกิดความรู้สึกมีชีวิตชีวาขึ้นมาทันที

หลังจากความรู้สึกดังกล่าวซึ่งเป็นเพียงชั่ววูบหนึ่งได้ผ่านพ้นไปแล้ว แต่อย่างน้อยก็ช่วยให้ถ่ายภาพสวย ๆ จากมุมหนึ่งเอาไว้ได้ จึงสะดุดคิดขึ้นเพราะมีประเด็นหนึ่งซึ่งน่าจะนำมาศึกษาวิเคราะห์อย่างลึกซึ้ง ทั้งนี้และทั้งนี้ เนื่องจากตนเองเป็นคนใช้ชีวิตสัมผัสกับป่าอย่างต่อเนื่องกันมาแล้วหลายต่อหลายครั้ง และเป็นคนสนใจนำเอาทุกสิ่งทุกอย่างที่ผ่านเข้ามาสู่วิถีชีวิตให้มีโอกาสสัมผัส มาค้นคิดหาเหตุและผลให้ลึกซึ้งที่สุดเท่าที่สติปัญญาคนจะกระทำได้

และแล้วก็เริ่มรู้สึกว่ากล้วยไม้ต้นซึ่งกำลังมองเห็นออกดอกสวยงามอยู่ในขณะนั้น มันยืนอยู่อย่างโดดเดี่ยวจริง ๆ บางคนอาจสงสัยว่า เหตุใดผมจึงจับเอาประเด็นความโดดเดี่ยวของชีวิตที่ปรากฏให้เห็น มากล่าวเน้น โดยที่สิ่งนั้นมีอะไรสำคัญนักหนา เชี่ยวหรือ

ใช่แล้ว ถ้าไม่ลืมที่จะนำเอาหลักธรรมบทหนึ่งอันถือเป็นพื้นฐานสำคัญของทุกชีวิตและทุกสิ่งทุกอย่างมาคิดค้น หาความจริงภายใต้จิตสำนึกของแต่ละคนอย่างเป็นธรรมชาติว่า **"ทุกชีวิตและทุกสิ่งทุกอย่างจำเป็นต้องอยู่ร่วมกัน และมีการพึ่งพาซึ่งกันและกันเป็นสังขธรรม"** และในภาพรวมซึ่งมีทุกชีวิตและสรรพสิ่งต่าง ๆ ร่วมกัน ย่อมมีมนุษย์แต่ละคนรวมอยู่ด้วย ย่อมรู้ว่าแต่ละชีวิตและแต่ละสิ่งจะสามารถดำรงอยู่อีกทั้งสืบทอดเชื้อสายต่อ ๆ กันไปได้ จำเป็นต้องมีชุมชนที่มั่นคงอยู่ด้วยเหตุและผลบนพื้นฐานตนเองเป็นสิ่งที่รองรับ แม้เพียงเห็นได้จากกล้วยไม้ชนิดใดชนิดหนึ่ง ย่อมสามารถกระแสน้ำซึ่งช่วยให้อ่านได้ถึงความจริงในเรื่องอื่น ๆ

อนึ่ง ภายในกรอบของแต่ละชุมชน ย่อมต้องมีทั้งเด็กที่เกิดใหม่ไปจนถึงผู้ใหญ่ซึ่งชีวิตกำลังจะสิ้นปะปนกันอยู่เป็นธรรมชาติ ยิ่งไปกว่านั้นถ้ามองได้ลึกซึ้งสักหน่อยจะพบว่า ทุกสภาพชีวิตอยู่บนพื้นฐานการเปลี่ยนแปลงที่มีกระแสสังขธรรมเชื่อมโยงถึงซึ่งกันและกัน ซึ่งทิศทางการเปลี่ยนแปลงดังกล่าว ต่างก็มีเหตุปรากฏอยู่ในรากฐานของมนุษย์ไม่ว่าจะนำไปสู่การสร้างสรรคหรือทำลาย

ถ้าสามารถเข้าใจถึงกระบวนการเปลี่ยนแปลงดังกล่าวได้อย่างลึกซึ้งย่อมเห็นเองว่า ท่ามกลางความหลากหลายของรูปลักษณะและสภาพบนพื้นฐานชีวิต ภาพที่เห็นได้เฉพาะหน้านั้นก็คือกล้วยไม้ต้นใหญ่ซึ่งกำลังออกดอก โนน-คือกล้วยไม้ต้นเล็กที่เพิ่งเกิดใหม่ จริง ๆ แล้วก็คือรูปแบบซึ่งปรากฏในช่วงหนึ่งของแต่ละชีวิตเท่านั้น บุคคลผู้มีโอกาสพบเห็นจึงควรเข้าใจว่าเป็นภาพสะท้อนที่มีเหตุมีผลสอนสังขธรรมซึ่งปรากฏอยู่บนพื้นฐานธรรมชาติ ทั้งที่เป็นต้นไม้ซึ่งอยู่ร่วมกันในป่าและเป็นมนุษย์ที่อยู่ร่วมกันในสังคม

ดังนั้น ประเด็นซึ่งกำลังเน้นความสำคัญอยู่ในขณะนี้ จึงหาใช่เพียงภาพของกล้วยไม้ต้นหนึ่งซึ่งกำลังยื่นออกดอกสวยงามอยู่บนคาบไม้ หากวนกลับไปนึกถึงภาพซึ่งเคยพบเห็นในอดีตแม้เพียงไม่ถึง 20 ปีที่ผ่านมาซึ่งยังจำได้คือว่าในช่วงนั้น ไม่เพียงมีโอกาสสัมผัสกับกล้วยไม้ต้นใหญ่ ๆ ที่กำลังให้ดอกบานสะพรั่งซึ่งอยู่ร่วมกันเป็นจำนวนมาก หากยังพบต้นขนาดรองลงมาถึงขนาดเล็กที่เพิ่งเกิดใหม่ ชนกระจายปะปนกันอยู่ในบริเวณใกล้ ๆ อย่างเป็นธรรมชาติ ดังเช่นคำกล่าวซึ่งมักได้ยินกันในช่วงก่อน ๆ ว่า **"ลูกไม้ย่อมหล่นไม่ไกลต้น"**

ซึ่งจริง ๆ แล้วก็ไม่น่าจะเป็นคำกล่าวแต่เพียงในอดีต ... และบุคคลผู้หยั่งรู้ได้จริงย่อมกระดากปากที่จะกล่าวว่าคือ**"คำโบราณ"** เพราะเมื่อมีโบราณย่อมมีสมัยใหม่อยู่ในอีกด้านหนึ่งด้วย ซึ่งเท่ากับว่ามีการกำหนดเป็นรูปแบบขึ้นมาแล้วนำไปผูกติดไว้กับกาลเวลา แต่ประเด็นที่น่าจะถือเป็นสังขธรรมที่สามารถค้นพบความจริงได้อย่างอิสระ ดังนั้นการกล่าวว่าเป็นคำโบราณจึงทำให้รู้สึกลึก ๆ เสมือนว่า ในรากฐานจิตใจตัวเอง ยังคงมีสภาพซึ่งแปรเปลี่ยนด้วยเงื่อนไขจากสิ่งภายนอกปะปนอยู่ด้วยไม่มากนักน้อย

แม้ใครอาจเห็นว่าเรื่องนี้เป็นเรื่องเล็กน้อย แต่ลงได้มีสิ่งใดสิ่งหนึ่งเข้าไปแอบแฝงเป็นเงื่อนไขอยู่ในรากฐาน ย่อมมีเหตุมีผลกำหนดพฤติกรรมทำลายได้เท่าเทียมกัน โดยไม่เลือกว่าเรื่องเล็กเรื่องใหญ่

อนึ่ง เมื่อเกิดความสงสัยแม้จากประเด็นความโดดเดี่ยวของต้นกล้วยไม้ต้นหนึ่ง ซึ่งยื่นออกดอกอยู่บนกิ่งไม้ที่อยู่เพียงต้นเดียวอย่างปราศจากต้นขนาดรอง ๆ ลงมาจนถึงต้นเล็กที่เพิ่งงอกใหม่ ซึ่งสภาพเช่นนี้เป็นที่พบเห็นกันทั่ว ๆ ไป

ในป่าช่วงหลัง ๆ ยังทำให้ต้องสงสัยต่อไปอีกถ้ามีผู้ถามว่า ต้นไม้มันก็ควรอยู่ส่วนต้นไม้ สภาพของกล้วยไม้เพียง ต้นเดียวมันอยู่อย่างโดดเดี่ยว มันไม่มีส่วนเกี่ยวข้องกับความเป็นความตายของชีวิตคนเช่นเรา ๆ ค่ะ

หากไม่มองสิ่งต่าง ๆ อย่างลึมนึกถึงกระแสธรรมชาติที่เชื่อมโยงถึงซึ่งกันและกันระหว่างชีวิตกับชีวิตอีก- ทั้งสรรพสิ่งต่าง ๆ และไม่ลึมนึกถึงสังขารซึ่งเข้าใจอย่างชัดเจนว่า ทุกสิ่งทุกอย่างที่มนุษย์สัมผัสได้รู้ได้ย่อมมีเหตุ- อยู่ในรากฐานจิตใจมนุษย์ อีกทั้งตระหนักได้ว่ากระแสที่เชื่อมโยงถึงซึ่งกันและกันระหว่างระหว่างจิตใจ ร่างกาย และชีวิตมนุษย์ภายในภาพรวม ถือเป็นสิ่งสำคัญที่สุด คงสามารถหยั่งรู้ได้ว่า ภาพที่พบเห็นในขณะนั้นเป็นผลสืบเนื่อง มาจากพฤติกรรมซึ่งถูกกำหนดโดยความคิดของมนุษย์

ดังนั้นจึงตัดสินใจสรุปได้ว่า เมื่อภาพต้นไม้ซึ่งมีผลปรากฏออกมาอย่างไร ในสังคมมนุษย์ที่เป็นพื้นฐานย่อม ปรากฏผลนำไปสู่ภาพ เช่นเดียวกันกับสิ่งซึ่งกำลังเห็นอยู่ในขณะนั้นด้วย แม้จับจากภาพกล้วยไม้ซึ่งครั้งหนึ่งเคยมี- ธรรมชาติที่อยู่รวมกันเป็นชุมชนโดยมีทั้งลูก เล็ก เต็มแดงไปจนถึงต้นซึ่งใกล้หมดสภาพ เมื่อมีการเปลี่ยนแปลงมา- จนทำให้ปรากฏเห็นได้แต่เพียงต้นไม้ใหญ่ยืนอยู่อย่างโดดเดี่ยว แม้พบจากภาพรวมของกล้วยไม้เพียงชนิดเดียว หาก เชื้อในสังขารของกระแสที่เชื่อมโยงถึงกัน ย่อมอ่านได้ทุกเรื่อง โดยเฉพาะในประเด็นของการสืบทอดเชื้อสาย เผ่าพันธุ์ อันนับแต่นั้นไปคงมีแต่รอวันสูญสิ้น

หากสมมติจากภาพที่เห็นได้ง่าย เริ่มต้นจากดอกซึ่งกำลังบานสวยงามอยู่ในขณะที่เห็น แม้ว่าถ้าจะมีการติด ผักและให้เมล็ดซึ่งอาจรอดต่อไปจนกระทั่งสุก และกระจายออกไปติดอยู่ตามเปลือกของต้นไม้ในบริเวณใกล้เคียง เราคิดหรือว่ามันจะสามารถงอกขึ้นมาได้ เช่นปกติ ทั้งนี้เนื่องจากชีวิตพรรณไม้ใหญ่น้อยในป่าซึ่งเคยปรากฏหลากหลาย และเคยช่วยให้ธรรมชาติอันถือเป็นพื้นฐานมีความสมบูรณ์พร้อม ได้สูญเสียไปจนทำให้เกิดภาวะสับสนซับซ้อนอย่างกว้าง- ขว้าง

ซึ่งหมายความว่าสภาพแวดล้อมธรรมชาติทั่ว ๆ ไปเช่นความชุ่มชื้นและปัจจัยอื่น ๆ ไม่อาจเอื้อให้ชีวิตซึ่ง ไม่เพียงกล้วยไม้แต่ต้นไม้อื่น ๆ และสัตว์ใหญ่น้อยสามารถเกิดและเจริญขึ้นมาทดแทนได้อีก หรือหากมีบางต้นที่ เล็ดลอดเกิดได้ แต่ก็คงต้องตายไปก่อนจะเติบโตขึ้นมาถึงขั้นผลิผลออกดอกเพื่อหวังสืบพันธุ์ต่อไปในอนาคต

ดังนั้นแม้ใครจะคิดแก้ปัญหาแบบหัวชนฝาหรือคิดอย่างอื่น ๆ ว่า "ต้องใช้อำนาจห้ามคนเก็บกล้วยไม้ป่าเพื่อหวังจะเห็นส่วนที่เหลือมีการสืบทอดเชื้อสายและกระจายต่อไป" แม้การเอาเมล็ดที่หาได้มาเพาะเพื่อนำกลับไป ปลูกในป่าอีก นอกจากจะพบในที่สุดว่าเป็นการสูญเปล่าแล้ว การหมกไปก็คงรวดเร็วยิ่งขึ้น

เนื่องจากสิ่งแรก เมื่อป่าหมดทุกชีวิตทุกสิ่งในป่าก็ย่อมต้องหมดคามไปด้วย แลทุกคนในกลุ่มซึ่งมีความรักและ สนใจที่ยังหลงเหลืออยู่และเป็นความหวังในการเกิดและขยายวงเพื่ออนุรักษ์ก็ยังถูกห้ามนำมาปลูกเลี้ยง อันถือเป็น การทำลายสื่อความรักซึ่งควรมีอยู่ในรากฐานเป็นธรรมชาติให้สูญสิ้นไปในที่สุดเพราะความรู้เท่าไม่ถึงการณ์

อนึ่ง ตามปกติวิสัยของพันธุ์ไม้ทั่ว ๆ ไป ภายในองค์ประกอบของเมล็ดซึ่งทำหน้าที่เป็นเครื่องมือของธรรม- ชาติในการสืบทอดชีวิต จะมีองค์ประกอบสำคัญเพื่อการงอกของต้นอ่อนอยู่สองส่วนคือ ส่วนซึ่งเป็นเชื้อเพื่อเจริญ เป็นต้นอ่อนโดยตรง กับส่วนที่เป็นอาหารสำหรับป้อนสู่เชื้อและต้นอ่อนในขณะที่ยังไม่พร้อมสำหรับการหาอาหารได้ เองจากภายนอก

แต่เมล็ดกล้วยไม้คงมีเพียงเชื้อเพื่อการงอกเป็นต้นอ่อนโดยตรงเท่านั้น อย่างไรก็ตามธรรมชาติก็ได้จัดสิ่ง ทดแทนไว้ให้ โดยที่มีเชื้อราจากภายนอกกลุ่มหนึ่งซึ่งอาศัยดำรงชีวิตอยู่ในผิวรากกล้วยไม้ที่เจริญงอกงามเป็นปกติ และมีการกระจายอยู่ตามผิวพื้นในบริเวณใกล้เคียง จากรากกล้วยไม้เก่า ๆ ที่สิ้นสภาพชีวิตไปแล้ว และพร้อมที่จะ ช่วยเป็นที่เลี้ยงเสริมอาหารให้เมล็ดซึ่งปลิวมาตกลงในบริเวณนี้โอกาสงอกได้ แต่ในเมื่อสภาพแวดล้อมเสื่อมโทรม ลงจนถึงขั้นซึ่งเชื้อราจำพวกนี้ไม่อาจมีชีวิตอยู่ได้ ย่อมคัดอนาคตของกล้วยไม้ที่หวังงอกจากเมล็ด จึงเท่ากับมีผล

ทำลายปัจจัยสำคัญของการสืบทอดในระดับพื้นฐาน

อย่างไรก็ตาม ก่อนอื่นใคร่ขอชี้ให้มองไปยังประเด็นซึ่งน่าจะถือเป็นเหตุสำคัญคือ ในอดีตที่ผ่านมา มนุษย์- จากด้านหนึ่งซึ่งอยู่เหนือกว่าด้วยอิทธิพลและอำนาจ ได้มุ่งวิถีทางสร้างผลทำลายธรรมชาติทั้งกระบวนการ ซึ่งรวม- ถึงธรรมชาติของเพื่อนมนุษย์ในอีกด้านหนึ่งซึ่งชีวิตยังคงอยู่ในสภาพดีโดยโอกาสกว่าตน จนทำให้ธรรมชาติของคนใน ด้านนี้จำต้องตกเข้าไปอยู่ในวัฏจักรที่ทวนกลับมาทำลายตัวเอง

ดังเช่นที่มีการกล่าวกันเป็นครั้งคราวว่า**"ทุกสิ่งทุกอย่างหลังจากเกิดขึ้นและมีการพัฒนาตัวเองมาถึงจุดหนึ่ง ย่อมทวนกลับไปสู่จุดดับในที่สุด"** โดยถือเป็นสังขธรรม แม้สังคมและชีวิตมนุษย์แต่ละคนก็ไม่มีการยกเว้นจากกฎแห่ง- กรรมข้อนี้ไปได้ จึงน่าจะเข้าใจว่า มนุษย์เป็นสิ่งมีชีวิตและจิตวิญญาณจึงมีธรรมชาติที่ต้องคืนรนเพราะรู้สึกห่วงแหน ชีวิตตัวเองเป็นธรรมดา แต่เมื่อถึงจุดจบแล้วทุกสิ่งทุกอย่างก็ย่อมจบสิ้นลงไปตามกระแสด้วยตัวของมันเองอย่างไม่มี สิ่งใดซึ่งเห็นและสัมผัสได้หลงเหลืออยู่อีก

ดังนั้น หากทวนกลับมาพิจารณาค้นหาความจริง จากสิ่งต่าง ๆ ซึ่งปรากฏอยู่ในกระบวนการอยู่ร่วมกันของ มนุษย์ จะพบกับสังขธรรมที่สะท้อนออกมาปรากฏเป็นภาพเดียวกันคือ **"มนุษย์ยังคงใช้อำนาจทำลายกันเอง โดยนับว่า เอาจิตใจเพื่อต้องการอนุรักษ์ธรรมชาติ และข้ามตัวเองไปมองที่ต้นไม้และสัตว์ป่าเป็นรายชนิดซึ่งนำมาใช้ให้เป็นข้อ อ้าง"** ดังเช่นกรณีกล้วยไม้รองเท้านารีเป็นตัวอย่างที่ชัดเจนมาก

ซึ่งกรณีดังกล่าว ได้มีกลุ่มชนต่างชาติบนชั้วอำนาจซึ่งมีความพร้อมด้วยอิทธิพลบนพื้นฐานวัตถุ นำไปเริ่มต้น สร้างพื้นฐานการพัฒนาและใช้เป็น เครื่องมือแสวงประโยชน์ทางการค้าสู่ทั่วโลกมาแล้ว เท่าที่กระแสวัฒนธรรมจาก รากฐานเขาเองจะแผ่กว้างไปถึง ครั้นรู้สึกได้ว่าเจ้าของดินกำเนิดทำท่าว่าจะมีแนวโน้มใช้เป็น เครื่องมือเพื่อพัฒนา ตัวเองขึ้นมาได้ จึงรีบใช้อำนาจปิดกั้น โดยใช้ชนท้องถิ่นด้วยกันเองแต่เป็นฝ่ายถืออำนาจอยู่ในระดับบน และยังคง ตกอยู่ในสภาพ**"รู้เท่าไม่ถึงการณ์ เพราะถูกอิทธิพลอำนาจซึ่งอยู่ในมือตัวเองครอบงำไว้ ให้ลืมมองจัดการกันเอง"**

และลงกระทำสำเร็จใน เรื่องหนึ่งแล้วก็คงไม่หยุดเพียงแค่นั้น ยังลุกลามต่อมาถึงการกำหนดให้ออกกฎหมาย จำกัดสิทธิเสรีภาพในการมีส่วนร่วมพัฒนาและอนุรักษ์พันธุ์ไม้ท้องถิ่นต่อไปอีก เช่น **"การบีบคั้นและล่อหลอกให้ออก กฎหมายกำหนดสิทธิบัตรพันธุ์พืชและสัตว์"** จึงขอให้จับตาดูกันต่อไป จนกว่าทุกสิ่งทุกอย่างจะสูญสิ้นไปด้วยกันทั้งสอง ฝ่ายไม่ว่าฝ่ายไหนจะไปก่อนไปหลัง หลักเดียวกันกับกงล้อซึ่งมีสองด้าน โดยที่หมุนเวียนร่วมกันไปจนถึงจุดอันเป็น ที่สุด

ทวนกลับมาพิจารณา เริ่มจากภาพกล้วยไม้ต้นหนึ่งซึ่งพบเห็นยืนอยู่อย่างโดดเดี่ยวท่ามกลางกระแสการเปลี่ยนแปลงของธรรมชาติ โดยที่มองได้ลึกซึ้งและเห็นได้ว่ามีเหตุมีผลสืบเนื่องมาจากพฤติกรรมอันสืบเนื่องมาจากแนวคิด ของคนซึ่งอยู่ร่วมกันบนพื้นฐานสังคมที่กำหนดวิถีทางทำลายตัวเองอย่างเห็นได้ชัดยิ่งขึ้นเป็นลำดับ ทำให้เห็นได้ว่า การนำเอาภาพจากสองด้านมา เชื่อมโยงถึงกันหาใช่เพียงการมองอย่างอุปมาอุปไมยไม่ หากเป็นสิ่งปรากฏอยู่ใน รากฐานของวัฏจักรเดียวกันอย่างเด่นชัดที่สุด

ด้วยเหตุนี้เองจึงทำให้เชื่อมั่นว่า บุคคลใดมีประสบการณ์ผ่านงานชีวิตมาด้วยความซื่อสัตย์ต่ออุดมการณ์ซึ่ง ปรากฏเป็นสังขธรรมอยู่ภายในรากฐานตัวเองมาโดยตลอดและนานพอสมควร ย่อมสามารถมองเห็นภาพที่เป็นความ จริงของประเด็นนี้ได้อย่างลึกซึ้ง

เราจึงน่าจะเชื่ออย่างมั่นใจได้ว่า **"เมื่อชีวิตแต่ละคนที่เกิดมาจำเป็นต้องพึ่งพาซึ่งกันและกัน และมีการพึ่ง- พาดธรรมชาติจากอีกด้านหนึ่งซึ่งอยู่นอกตัวเรา ย่อมหวังได้ว่าจะมีการเรียนรู้จากสิ่งเหล่านั้น โดยที่มีผลช่วยให้- คนสามารถหยั่งรากฐานลงได้ลึกซึ้งยิ่งขึ้น"** แต่จากสภาพที่เป็นจริง กลับมีกระแสจากอีกด้านหนึ่งซึ่งสวนทางกันกับสิ่ง

ที่เชื่อว่าน่าจะได้เป็นนมมัตริฐานมุ่งสู่แนวทางสร้างสรรค์ โดยที่ส่งผลหวนกลับมาทำลายตัวเอง โดยเฉพาะอย่างยิ่งทำลายคุณภาพชีวิตของมนุษย์ด้วยกันเองซึ่งอยู่ในด้านที่ยังค้ำยกว่า สิ่งซึ่งน่าจะเห็นได้ชัดในปัจจุบันได้แก่ภาพสะท้อนจากพฤติกรรมและแนวคิดพื้นฐานของผู้ใหญ่ ที่ส่งผลทำลายความเจริญในด้านภูมิปัญญาของเด็กทุกรูปลักษณะ เพื่อหวังประโยชน์ในด้านวัตถุแก่ส่วนตน

โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ในเมื่อผู้ใหญ่รวมถึงผู้ยิ่งใหญ่เป็นฝ่ายถือพื้นฐานอิทธิพลกำหนดวิถีการเปลี่ยนแปลงรูปแบบเอาไว้ในมือ ยิ่งถือโอกาสสร้างผลทำลายชนรุ่นหลังหนักมากยิ่งขึ้นไปเรื่อย ๆ โดยเฉพาะเน้นการทำลายอิสรภาพทางความคิดอันควรมีอยู่ในรากฐานจิตใจแต่ละคนอย่างเป็นธรรมชาติไปตลอดชีวิต แต่กลับมานั่งสิ่งซึ่งมีเหตุมีผลให้เด็กและเยาวชนมุ่งวิถีทางสู่อิสรภาพแต่เพียงด้านนอก โดยที่เข้าใจว่าคืออิสรภาพทางการศึกษา ซึ่งจริง ๆ แล้วก็คือ "อิสรภาพที่ขาดรากฐานจริง" หรืออิสรภาพที่ขาดจิตสำนึกรับผิดชอบในกรคิดสำนกระแสดจากอดีตซึ่งถือเป็น - สัจธรรมพื้นฐานของชีวิตตัวเอง

คงวิเคราะห์ได้ว่า เป็นเพราะพื้นฐานการศึกษาในอดีตมีเหตุมีผลหล่อหลอมจิตใจและความคิดคนเพียงด้าน- และเป็นด้านปลายมาช้านานแล้ว ดังนั้นในปัจจุบันจึงพบกับภาพการปฏิบัติและแนวคิดที่มุ่งไปเน้นอยู่ยงด้านปลาย หรือเรียกกันว่า "ปลายเหตุ" ไม่ว่าจะมีการเริ่มต้นสิ่งใดหรือมุ่งแก้ไขปัญหาเรื่องใดก็ตาม แม้คิดว่าจะสาวกลับไปหาโคน แต่แล้วในที่สุดก็พบว่า ส่วนใหญ่มักมีแนวโน้มบานปลายออกไปเรื่อย ๆ จนต้องประสพกับความล้มเหลวในที่สุด

ภาวะวุ่นวายในสังคมซึ่งหลายคนกล่าวว่่าจะชลดั้รลงไปได้จึงเป็นความเชื่อที่ผ่นกระแสสังคมอย่าง- เห็นได้ชัด และมาถึงช่วงนี้ควรเห็นได้ชัดเจนนยิ่งขึ้นว่า ทิศทางของกระแสซึ่งหลายคนพยายามยึดเยียดไว้ให้คนอื่นกำลังหวนกลับมาหาตัวเอง โดยเฉพาะมุ่งที่ผู้ใหญ่ทุกรูปแบบ โดยเฉพาะที่มีการรวมตัวกันเป็นแนวร่วม ในเมื่อ- กลุ่มบุคคลผู้ตกอยู่ในสภาวะซึ่งใหญ่กว่าในด้านวัตถุได้สร้างสมกรรมไว้แล้วจากอดีตถึงปัจจุบันจากการนำเอาข้อได้- เปรียบดังกล่าวมาใช้เป็นเครื่องมือ สิ่งซึ่งเห็นได้ชัดขึ้น ๆ ในขณะนั้นก็คือ กระแสการเปลี่ยนแปลงในด้านรูปแบบ- ของวัตถุแต่ละชนิดที่รวดเร็วยิ่งขึ้นเป็นลำดับ ซึ่งกำลังหวนกลับมาสนองกรรมของตัวเองอย่างหลีกเลี่ยงไม่พ้น

อนึ่ง ในช่วงหลัง ๆ เราได้ประสพผลจากการใช้อาวุธในด้านวัตถุฆ่ากันเองมาแล้วแม้การปฏิวัติโดยฝ่ายทหาร และในช่วงถัดมาหลายคนคิดว่าคงไม่เกิดขึ้นอีก เนื่องจากความรู้สึกลึกซึ้งทำให้เชื่อว่า ถ้ามีปฏิวัติก็จะต้องมาจากด้านทหาร ในปัจจุบันภาพของการปฏิบัติจากคนในกลุ่มที่เข้าไปถือครองอำนาจซึ่งขาดความคึกคักซึ่งถึงเหตุและการปฏิบัติซึ่งสอดแสดงให้เห็นว่าขาดการเสียสละจากใจจริง กับอีกด้านหนึ่งในระดับประชาชนทั่วไปที่ยังสะท้อนให้เห็นถึงการปฏิบัติอย่างขาดความรับผิดชอบในระดับที่ควรจะมีอยู่ ย่อมบ่งบอกถึงกระแสการปฏิวัติซึ่งอาจเกิดขึ้นโดยประชาชนคนทั่วไป ทำให้เชื่อว่าหากเงื่อนไขดังกล่าวได้เข้าไปแฝงเป็นธรรมชาติอยู่ในรากฐานคนในสังคมแล้ว คงไม่มีใครคนใดหรือกลุ่มใดจะไปหยุดยั้งได้ นอกจากแต่ละคนหวนกลับมามองที่ตัวเองและมุ่งดับเงื่อนไขซึ่งทำให้เกิดความอยากในรากฐานตัวเอง

สิ่งซึ่งพบเห็นในปัจจุบันและนำมาพิจารณาวิเคราะห์บนพื้นฐานแนวคิดที่เชื่อว่าถือเอาสังขธรรมเป็นฐาน แม้เริ่มต้นจากกล้วยไม้เพียงต้นเดียวซึ่งยื่นออกคอกอยู่ท่ามกลางกระแสธรรมชาติอย่างโคกเคี้ยว และใช้เหตุและผลสืบจากภาพดังกล่าวสู่เหตุปรากฏอยู่ในรากฐานจิตใจคน โดยถือหลักสังขธรรมที่ไว้ชัดเจกว่า "ทุกชีวิตและทุกสิ่งซึ่งดำรงอยู่ร่วมกันบนพื้นผิวโลกใบนี้ย่อมมีกระแสสานถึงซึ่งกันและกัน" ย่อมมองเห็นคำสอนที่มีความจริงอยู่ในตัวเอง

จากภาพกล้วยไม้ต้นใหญ่ซึ่งแม้จะกำลังให้ดอกที่สวยงามแต่ก็ยืนอยู่อย่างโคกเคี้ยว ทำให้ต้องหันกลับมามองที่คนโดยเริ่มต้นจากผู้ใหญ่ซึ่งเป็นผู้ใหญ่ในด้านวัตถุและรูปวัตถุ ซึ่งสะท้อนภาพให้เห็นเสมือนยืนอยู่อย่างตัวใครตัวมันอย่างปราศจากความรู้สึกเคือคร้อน คงเอาแต่มุ่งตะเกียกตะกายไปข้างหน้าและมีการแย่งชิงทุกสิ่งทุกอย่างที่เห็นแต่ด้านรูปวัตถุอย่างปราศจากการหยุดคิดทบทวนตัวเองเพื่อหวังตั้งสติ

โดยเฉพาะอย่างยิ่ง มีการสะท้อนภาพพฤติกรรมที่ถือเอาชีวิตคนซึ่งเป็นเด็กกว่า อีกทั้งผู้ซึ่งยังคงอยู่ในสภาพด้อยกว่าตนเป็นเหยื่อ เพื่อแสวงประโยชน์ใส่ตัวและพรรคพวก เสมือนมองไม่เห็นคุณค่าชีวิตเพื่อนมนุษย์ โดยเฉพาะเด็กซึ่งโดยธรรมชาติถูกกำหนดให้ทำหน้าที่สืบทอดทุกสิ่งทุกอย่างจากผู้ใหญ่และมุ่งสู่การสร้างสรรคความดีงามให้แก่สังคมในอนาคต แต่กลับปล่อยให้หลงมกมายอยู่กับศูนย์การค้า ซึ่งมีอิทธิพลทำลายภูมิปัญญาปรากฏอยู่ในบรรยากาศแต่สิ่งเหล่านั้นกลับมีเหตุมีผลสนองประโยชน์แก่ผู้ใหญ่ทั้งสิ้น

ส่วนความแตกต่างของเงื่อนไขระหว่างกล้วยไม้กับคนซึ่งหากไม่ลืมหรือมองข้ามที่จะนำมาประกอบการพิจารณาและวิเคราะห์ด้วยก็คือ **"คนหาไข่มีเพียงร่างกายและชีวิตเช่นกล้วยไม้เท่านั้น หากยังมีรากฐานจิตใจซึ่งบรรจุไว้ด้วยเงื่อนไขเป็นสังขาร"** ถ้าถูกนำไปใช้กำหนดทิศทางที่สร้างสรรค์เนื่องจากสามารถหยั่งรู้ถึงเหตุซึ่งอยู่ในตน ย่อมบังเกิดประโยชน์สุขแก่ตัวเองอีกทั้งสานกระแสถึงเพื่อนมนุษย์และชีวิตทั้งหลาย แม้กระทั่งกล้วยไม้ที่มองเห็นคงไม่มีผลทำให้ต้องยืนอย่างโดดเดี่ยว และรอวันสูญสิ้นเผ่าพันธุ์ดังเช่นที่เห็นอยู่ในขณะนั้น

หากกลับมามองเน้นที่คนซึ่งเป็นเหตุขั้นพื้นฐาน ระหว่างคนกับคนด้วยกันเองในปัจจุบัน เรากลับมองเห็นชัดว่า ผู้ใหญ่ส่วนใหญ่มีการทอดทิ้ง เด็กไว้เบื้องหลังโดยที่ไม่ได้ให้ความสำคัญอย่างจริงจัง แต่มุ่งไปเกาะระอามิส แม้การหวนกลับมาใช้เด็กเป็นเครื่องมือแสวงประโยชน์ใส่ตนทั้งทางตรงและทางอ้อม และสิ่งซึ่งมีความลึกซึ้งก็คือ **"ผลิกระแสที่ผลทำลายรากฐานการศึกษาซึ่งช่วยให้เติบโตขึ้นบนพื้นฐานความเป็นคนอย่างสมบูรณ์ครบถ้วน สอดคล้องถึงการขาดความรับผิดชอบอันควรมีอยู่ในรากฐานอย่างเห็นได้ชัด"**

ถ้าถือเอาด้านจิตใจเป็นพื้นฐานสำคัญของชีวิตคนคงกล่าวได้ว่า ผู้ใหญ่จำนวนไม่น้อยซึ่งโดยธรรมชาติย่อมมีอิทธิพลเหนือเด็กอยู่แล้วทั้งสองด้าน โดยที่ด้านหนึ่งคือแรงศรัทธาอันดีเป็นพื้นฐานซึ่งสามารถสืบสานกระแสมุ่งสู่แนวทางที่สร้างสรรค์ กับอีกด้านหนึ่งคือรูปวัตถุอันได้แก่ทรัพย์สินเงินตรา รวมถึงตำแหน่งและอำนาจในด้านการจัดการ หากสะท้อนพฤติกรรมและแนวคิดให้รู้สึกว่ามีมองไม่เห็นความสำคัญของเด็ก อีกทั้งคนทั่วไปซึ่งชีวิตอยู่กับพื้นดิน ซึ่งสมควรแสดงความรับผิดชอบต่อใจจริง โดยเฉพาะอย่างยิ่งมองจากรูปลักษณะต่าง ๆ ของการปฏิบัติที่แสดงออกอย่างเป็นธรรมชาติ

จากสภาพดังกล่าว ความหวังที่จะเห็นสิ่งซึ่งมีผลสร้างแรงศรัทธาที่แท้จริง เพื่อนำวิถีสู่การพัฒนาทุกสิ่งทุกอย่าง อีกทั้งสะท้อนกลับมาเป็นผลให้มีโอกาสเรียนรู้มุ่งสู่คุณค่าลึกซึ้งยิ่งขึ้น ซึ่งพึงบังเกิดผลดีทั้งแก่เด็กและตัวผู้ใหญ่เอง โดยเฉพาะเน้นความสำคัญที่เด็กซึ่งทำหน้าที่สืบทอดความดีงามสู่อนาคตก็คงยังมองไม่เห็นเป้าหมายที่แท้จริง

หากรากฐานแนวคิดของคนทั้งหลายในระดับผู้ใหญ่ ไม่ตกอยู่ในสภาพที่เห็นได้ชัดเจนในลักษณะ**"ตัวใครตัวมัน"** ดังเช่นที่มีบางคนจากอีกด้านหนึ่งรู้สึก แต่ตัวเองมักไม่รู้สึเพราะตกอยู่ในสภาพ**"ยึดติดอยู่กับพรรคพวก"** ซึ่งจริง ๆ แล้วแล้วเงื่อนไขดังกล่าวหากเข้าไปปรากฏอยู่ในรากฐาน ย่อมมีเหตุสร้างกระแสจนถึงขั้นทำลายชีวิตทั้งหลายแม้กระทั่งกล้วยไม้อันควรรวมตัวกันเป็นกระบวนการบนพื้นฐานธรรมชาติ แต่กลับต้องยืนอยู่อย่างโดดเดี่ยวเพื่อรอวันตาย เพราะขาดคนรอง ๆ ลงมาจนถึงต้นเล็ก จึงเป็นสัญญาณบ่งบอกถึงการสูญสิ้นเชื้อสายเผ่าพันธุ์ในที่สุด ณ จุดนั้น และในที่สุดเชื้อสายเผ่าพันธุ์คนในชุมชนเช่นนี้รวมถึงเครือญาติ ก็ย่อมตกเป็นเหยื่อวัฏจักรดังกล่าวไปด้วยอย่างไม่อาจหลีกเลี่ยงความจริงไปได้

อนึ่ง มักมีบางคนกล่าวว่า **"ยิ่งรู้มากก็ยิ่งเป็นทุกข์ เพราะทำให้รู้สึกเป็นห่วงมากขึ้น สู้ไม่รู้อะไรเสียเลยไม่ได้"** ซึ่งแท้จริงแล้ว บุคคลผู้รู้จริงและเข้าใจได้จริงย่อมไม่มีทุกข์ หากมองด้วยความเข้าใจในสังขารและมีอยู่เพียงความเข้าใจที่แท้จริง และไม่คิดว่าตนเป็นผู้รู้ หากช่วยให้มุ่งทำงานในสิ่งซึ่งคนรักได้มั่นคงอีกทั้งชัดเจนยิ่งขึ้น โดยที่ปราศจากความท้อแท้หรือสิ้นหวัง

สำหรับบุคคลผู้ซึ่งยังคงก้าวต่อไปแต่ต้องพบกับความผิดหวัง ใครขอแนะนำให้ตั้งคำถาม ๆ ตัวเองว่า เรา-

กำลังมุ่งหวังอะไร และสิ่งที่หวังนั้นมีเหตุมีผลจริง ๆ อยู่ที่ไหน หากยังหาไม่ได้ถึงที่สุดก็ยังไม่ควรหยุดค้นหา เพราะเชื่อว่าไม่มีสิ่งใดซึ่งเป็นทางตันถ้ามนุษย์ยังคงไว้ซึ่งภูมิปัญญาที่ลึกซึ้งจริง ถ้ายังหาคำตอบไม่ได้ชัดเจนแต่รู้สึกสับสน ควรหวนกลับมาพิจารณาตามตัวเองว่า "เรากำลังมีความอยากหรือเปล่า" หากพบความจริงได้ไม่ว่ามากหรือน้อย ถ้าละมันเสียได้ ภาพคำตอบที่เป็นของจริงย่อมปรากฏชัดด้วยตัวของมันเองอย่างเป็นธรรมชาติ

เมื่อกล่าวมาแล้วจนถึงช่วงนี้ น่าจะช่วยให้เข้าใจได้ชัดเจนยิ่งขึ้นว่า สิ่งซึ่งเกิดขึ้นย่อมเกิดจากเงื่อนไขอันถือเป็นกรรมที่เข้าไปแฝงอยู่ในรากฐาน และมีผลกำหนดพฤติกรรมซึ่งหากได้รับผลกระทบที่เหมาะสมก็จะแสดงออกมาปรากฏ ดังที่มีการชี้ถึงสังขรณ์ไว้ว่า "กรรมย่อมสนองด้วยกรรม" วิถีทางอันพึงมีเหตุมีผลมุ่งชำระล้าง น่าจะได้แก่การปฏิบัติตนบนพื้นฐานความจริงซึ่งถืออุดมการณ์ด้วยความซื่อสัตย์ยอมเชื่อได้ว่า น่าจะช่วยยกระดับคุณภาพชีวิตให้สูงขึ้น และหากมองอีกด้านหนึ่งจะพบว่ามรากฐานจิตใจหยิ่งลงลึกซึ่งตามเหตุและผล โดยไม่สนใจว่าจะต้องมีใครอื่นมองเห็นหรือไม่

หากบุคคลใดสามารถถือปฏิบัติบนพื้นฐานแนวทางดังกล่าวแล้วได้อย่างลึกซึ้ง ย่อมเข้าใจธรรมชาติของทุกสิ่งทุกอย่างได้อย่างชัดเจน และผลจากการปฏิบัติย่อมมีธรรมชาติซึ่งมีเหตุมีผลถ่ายทอดกระแสที่ช่วยให้เกิดความร่มเย็นเป็นสุขแก่เพื่อนมนุษย์ ในอีกด้านหนึ่งย่อมช่วยให้คนถึงซึ่งความสุขได้ แม้ชีวิตใดสิ่งใดจะต้องสูญสิ้นไป ย่อมเข้าใจได้โดยที่ไม่เกิดทุกข์ ซึ่งถือเป็นที่สุดแล้วสำหรับชีวิตหนึ่งซึ่งเกิดมาในโลกนี้.